

FRAKTIE DS'70
 Binnenhof 5
 's-GRAVENHAGE
 tel.070 - 61 49 11

EMBARGO tot zaterdag 19 april 1975, 11.00 uur 's ochtends
 =====

REDE VAN W.DREES, voorzitter Tweede Kamerfractie, VOOR HET CONGRES VAN DS'70, op Zaterdag 19 april 1975, in het gebouw KUNSTMIN IN GOUDA.

DE TOEKOMST VAN HET NUCHTERE IDEALISME

Mijnheer de Voorzitter, Partijgenoten, gasten,

1. Collectieve veiligheid

Er is wel gezegd dat Nederland in de loge zit van het wereldtoneel. Met uitzondering van de Tweede Wereldoorlog bleven wij buiten het drama. Vanuit die loge volgden Nederlanders via de krant, later via de bioscoop of radio hoe het daarbuiten ging. Nu zien we drama's op televisie, op hetzelfde moment dat ze gebeuren.

Zo zien we de laatste fase van de communistische verovering van Indo China. Indo China is langer in oorlog dan elk ander gebied. Vanaf de japanse inval in 1941, nu 34 jaar geleden, is er strijd. De communistische machtsovername in N-Vietnam heeft eerder geleid tot een grote uittocht van vluchtelingen naar het Zuiden. Na de Fransen hebben de Amerikanen op grote schaal Z-Vietnam gesteund. Door onvoldoende populariteit en doelmatigheid van het regime in Z-Vietnam, heeft de Amerikaanse hulp weinig resultaat geboekt.

Buurlanden als de Philippijnen of Thailand hebben tijd gewonnen en kunnen hun zelfstandigheid wellicht nu beter verdedigen. Als geheel heeft de grote Amerikaanse steun weinig resultaat gehad. We zien een volk op de vlucht, we zien weer een land achter een communistisch kordon verdwijnen.

Ongetwijfeld was ook het regime in Z-Vietnam een regime van onderdrukking. Het bood echter meer ruimte voor meningsuiting en persvrijheid dan Hanoi, het bood minder risico van agressie naar buurlanden. Den Uyl heeft zich snel uitgelaten, dat Thieu maar moet verdwijnen. Een staatshoofd waarmee we diplomatieke betrekkingen hebben. Ik vraag mij af hoe het kabinet zou reageren als Thieu zou zeggen dat een Nederlandse minister die "glaasje op laat je rijden" neemt, moet opstappen. Ik constateer opnieuw "hoe verder van de Nieuwmarkt hoe beter de PvdA weet hoe het moet".

De tragedie in Indo China overschaduwde de gevaarlijke situatie in het Midden Oosten. Daar bestaat een situatie van korte oorlogen onderbroken door onzekere wapenstilstanden, nu al 27 jaar. Ik zal mij niet wagen aan een voorspelling wat het resultaat kan zijn van overleg te Genève. Het zal lang duren en resultaten zijn onzeker.

Wat Europa betreft - het is verheugend dat twee fascistische dictaturen in Zuid-Europa, in Griekenland en in Portugal zijn beëindigd. Vrijheid is een teer goed, van de portugaalse vrijheid zijn wij allerminst zeker.

De onderdrukking in Oost Europa duurt voort, elke poging tot menselijker communisme, tot vrijheid van meningsuiting en van verkeer van mensen en ideeën is gesmoord. Wij weten dat de bewapening toeneemt, in de olie-exporterende arabische landen, in Oost Europa. Er is weinig twijfel dat de conventionele bewapening in Oost Europa die in West Europa sterk overtreft.

In die situatie heeft de grootste partij van ons land gecongresseerd over Vrede en Veiligheid. Men heeft een pacifiste tot voorzitter gekozen. Het congres heeft resoluties aangenomen waarin staat dat het westen nooit als eerste kernwapens zal gebruiken. Men zou denken : dan zullen ze wel de conventionele bewapening willen opvoeren. Neen, die moet ook omlaag, desnoods eenzijdig. Wel wil het PvdA congres in de NAVO blijven, maar dit is tactisch bedoeld, om te kunnen blijven regeren met confessionele steun.

Over de uitspraak van de PvdA dat de NAVO nooit als eerste kernwapens mag gebruiken citeer ik het volgende : "Op het eerste gezicht lijkt het een aantrekkelijke gedachte. Wij moeten evenwel bedenken dat een dergelijke verklaring de bewapeningssituatie niet materieel zou wijzigen. En de veiligheidssituatie zou er door verslechteren. Immers, een potentiële aanvaller hoeft niet te rekenen met een nucleaire tegenzet zolang hij zelf geen atoomwapens gebruikt. Dus, als hij meent de situatie met conventionele middelen in zijn voordeel te kunnen veranderen, zal hij sneller in de verleiding komen om hiertoe over te gaan. Het is juist de kans op escalatie van een conflict tot nucleair niveau, die tot voorzichtigheid maant. Bovendien veronderstel ik dan even dat een no-first-use-verklaring werkelijk gestand wordt gedaan, wat mij op zichzelf twijfelachtig lijkt in geval van een daadwerkelijk conflict." Zo schetste minister Van der Stoep de dwaasheid van zijn a.s. congres (Staatscourant 10 maart 1975, blz. 5).

Wien de Goden willen verderven slaan ze met blindheid. De PvdA is meer ingesteld op eenzijdige ontwapening dan de SDAP in de jaren dertig. Toen werd door de SDAP dringend gevraagd om collectieve veiligheid, om een bondgenootschap der westelijke democratiën. Thans is dat bondgenootschap er en wordt het door de PvdA uitgehouden !

Het is essentieel, dat al diegenen die vooruitstrevend zijn maar voldoende nuchter om de vrijheid te willen beschermen, dat die hun wil tot uiting brengen om de collectieve veiligheid te handhaven. Alleen op die basis is er kans op een zinvol gesprek met Rusland, kans op ontspanning en geleidelijke bevrizing van de bewapening.

2. De werkloosheid

In het binnenland beleven we de unieke combinatie van forse inflatie - prijsstijging van ca tien procent per jaar - met hoge werkloosheid. De officiële werkloosheid is een kleine tweehonderdduizend mensen. Tellen we daarbij de mensen in de sociale werkvoorziening en degenen die op de Wet Arbeidsongeschiktheid een beroep doen naar bij een normale gang van zaken in het bedrijfsleven zouden zijn gebleven dan is de werkloosheid vier- of vijfhonderdduizend, evenveel als in de zwartste periode van de jaren dertig !

De werkloosheid heeft een aantal oorzaken. De inflatie heeft verwoestend gewerkt op het bedrijfsleven. De bouwnijverheid is getroffen door te zware besnoeiingen in weg- en waterbouw en door een onzeker beleid inzake woningbouw en huren. Te gemakkelijk is, al door vorige kabinetten, overgegaan tot de toelating van gastarbeiders in plaats van te bevorderen dat zwaar werk beter werd beloond of dat werkomstandigheden werden verbeterd. De loonstruktuur is scheef, onaangenaam werk wordt te slecht betaald. Het is fout om speciaal de minimum lonen te verhogen waarvoor geen inspanning wordt gevraagd. Het accent dient te liggen op betere beloning voor overwerk, voor nachtarbeid, ploegenarbeid, vuil en onaangenaam werk. We dienen het aanbod van arbeid dichter naar de vraag te brengen, aktiever te bemiddelen. Voorkom dat bepaalde banen als "minderwaardig" worden beschouwd want dan raken we verzeild in een kastenmaatschappij.

3. Redelijker inkomensverdeling

Het kabinet spreekt voortdurend over een streven naar redelijker inkomensverdeling maar het ontwijkt elke serieuze discussie. De nota over de inkomensverdeling was eerst toegezegd voor 1974, daarna in maart dit jaar, maar is niet verschenen. Uit redevoeringen krijgt men de indruk dat het kabinet niet zo zeer geïnteresseerd is in redelijker beloning voor inspanning of behoeften, maar klakkeloos streeft naar gelijktrekking van inkomens onverschillig hoeveel uren men werkt, welke offers men zich voor zijn werk getroost, en onverschillig of het een permanent inkomen is of een toevallig bedrag in een jaar - denk aan de schommelende inkomsten van zelfstandigen of aan tijdelijke inkomsten van prof-voetballers.

De werkgeversbonden reageren negatief op de suggestie dat het wenselijk is om tot een aanpak van inkomensverhoudingen te komen. Zij verdedigen bestaande traditionele verhoudingen zonder argumentatie. Er is geen reden waarom b.v. de top van het particuliere bankwezen zoveel zwaarder dient te worden bezoldigd dan de ministers of de overige overheidstop. De werkgevers blijven even passief in het voorbereiden van beleid als het kabinet.

De overheid is de grootste werkgever. Als het Kabinet doorgaat het bedrijfsleven uit te hollen, straks de enige werkgeverMinister De Gaay Fortman doet niets. DS'70 is bereid om concrete voorstellen te doen om onze gedachtegang toe te lichten. Onder de huidige wet Politieke Pensioenen b.v. wordt het pensioen van een Kamerlid tweemaal zo snel op gebouwd als gebruikelijk is (nl. $3\frac{1}{2}$ % van de pensioengrondslag, per jaar). Daar is geen serieus argument voor te vinden. Wij hebben dit verteld aan minister De Gaay Fortman maar een reactie blijft uit.

4. Suriname

Dit kabinet is ook te passief t.o.v. Suriname. Daar vluchten beide voornaamste bevolkingsgroepen nu de onafhankelijkheid in het zicht komt. Nooit eerder zijn uit een land dat de laatste koloniale banden verbrak alle groepen op de vlucht gegaan. Het is een teken dat het fundamenteel mis is. Vanuit Suriname wordt er op aangedrongen om te regelen dat het Statuut slechts mag worden beëindigd als tenminste twee derde van de Surinaamse Staten daar voor is. Maar Den Uyl c.s. laten het kabinet Arron met krappe meerderheid de meest fundamentele besluiten nemen. Beëindiging van het Statuut door de helft plus één, is in strijd met wat onze grondwettelijke regelen zijn. In strijd met het gewicht van deze fundamentele beslissing waarmee de bescherming van essentiële mensen-rechten overzee in het geding is

Onze kritiek op de voorgestelde toescheiding van nationaliteiten is bekend uit ons rapport "Nederland mag geen immigratieland worden" (september 1974). Er is thans een Statuutsnationaliteit die "nederlandse" heet. Straks verdwijnt deze en ontstaan drie nieuwe nationaliteiten : de surinaamse, op den duur de antilliaanse, en de (nieuwe, Noordzee-)nederlandse. Dit is van fundamenteel belang : aan niemand wordt straks de oude nederlandse nationaliteit "ontnomen", die nationaliteit vervalt voor een ieder. Alleen op deze basis kan men ook zuiver redeneren t.a.v. de nationaliteit van surinamers hier te lande. De meest redelijke oplossing, ook in vergelijking met mensen uit andere landen zoals uit EEG-landen, is dat degenen die hier minder dan vijf jaar wonen gewoon de surinaamse nationaliteit behouden of toegewezen krijgen. Wie er langer is zou b.v. of automatisch de nieuwe nederlandse nationaliteit kunnen krijgen of naturalisatie kunnen aanvragen. Alleen zo wordt voorkomen dat de vraag of men recent passage op een vliegtuig naar Nederland heeft gezocht blijvend zou beslissen over een zo belangrijke zaak als iemands nationaliteit, zou ook voorkomen worden dat mensen

in het geheel niet in de nederlandse maatschappij zijn geïntegreerd, de nieuwe nederlandse nationaliteit krijgen. Suriname is een voorbeeld hoe grote bedragen aan ontwikkelingshulp soms weinig zichtbaar resultaat hebben. De kritiek die DS'70 heeft gehad op vorm en richting van ontwikkelingshulp wordt geleidelijk onderschreven. Ongetwijfeld is er reden om ook in de toekomst Suriname op relatief grote schaal bij te staan, maar slechts op twee voorwaarden :

- a. Projecten van een dergelijk type dat armoede en werkloosheid op korte termijn duidelijk worden verbeterd
- b. Medewerking van de surinaamse autoriteiten aan het voorkomen van een uittocht naar Nederland.

Een belangrijk motief waarom tal van nederlandse politici snelle onafhankelijkheid van Suriname nastreven is de vrees, dat Nederland militair zou moeten interveniëren bij burgeroorlog, brandstichting, of schending van mensenrechten. Inderdaad valt dergelijke hulp slecht in een wereld waarin de organisatie der Verenigde Naties een Arafat uitnodigt voor een sprekebeurt met pistool op zak. Toch wil ik er op wijzen dat in deze nederlandse houding een stuk egoïsme schuilt en dat wij straks raar op zouden kijken als inderdaad grote interne problemen zouden rijzen in de West, of als een buurland zich over Suriname zou "ontfermen".

5. Ontwikkelingssamenwerking

Ook aan andere landen geeft Nederland een behoorlijk bedrag, al is het per honderdduizend inwoners elders maar weinig in verhouding tot de hulp aan de West. De veranderde verhoudingen in de wereld, onder meer de forse stijging van olieprijsen, hebben een aantal arme landen zwaar getroffen. De Tweede Kamerfractie heeft zich daarom verenigd met een forse stijging van hulp aan de armste landen waar acute hongersnood is of dreigt. Dit neemt niet weg dat onze kritiek op allerlei elementen van het ontwikkelings-beleid blijft bestaan. Ik noem de hulp aan Egypte, een land dat zich in staat van oorlog met Israël beschouwt en miljarden uitgeeft aan bewapening om dat buurland van de kaart te vegen.

Een goede verstandhouding met de arabische landen is van belang maar dit dient gepaard te gaan met een erkenning van het bestaansrecht van Israël binnen veilige grenzen en met kritiek op de voortzetting van de staat van oorlog door de arabische buurlanden.

6. De Europese samenwerking

De Europese Gemeenschap doet veel maar maakt weinig vooruitgang. Lange tijd werd de eenheid van landbouwmarkt beschouwd als het meest opvallende resultaat, sinds een aantal jaren

is die markt weer in nationale markten opgeknipt. Werkelijke eenwording is er wel in de markt voor industrieproducten en sommige diensten-sectoren.

De politieke vooruitgang is benauwend traag.

In het verdrag van Rome werd de Europese Commissie te Brussel gezien als top-orgaan dat, onafhankelijk van de nationale regeringen, voorstellen zou doen in het belang van de Gemeenschap. Hierover zou de ministerraad (ministers van buitenlandse zaken van de lid-staten) moeten beslissen, waarbij de positie van de Commissie werd versterkt door het feit dat volgens het verdrag haar voorstellen alleen eenstemmig konden worden verworpen.

In feite is deze coördinerende bevoegdheid van de Europese Commissie gesaboteerd doordat de nationale ministers traag tot besluitvorming kwamen, voorstellen terugverwezen e.d. Dit heeft er toe geleid dat de Commissie meer vooraf ging onderhandelen waarbij het beleid niet meer "europees" van opzet bleef maar afzakte tot een gemene deler van nationale opvattingen. De commissie werd een soort bemiddelaar tussen de nationale regeringen, de gedachte aan een pre-federatie verdween en overleg tussen landen kwam er voor in de plaats. Dat wordt nu geformaliseerd door de beslissing van de jongste topconferentie te Parijs om een "Europese raad" van regeringsleiders in het leven te roepen. Deze raad zal vermoedelijk in de toekomst het initiatief tot zich trekken en beslissen wat rijp voor behandeling is, wat vervolgens wordt gegeven ter uitwerking aan de Commissie of andere organen. Nederland heeft deze verzwakking van de EEG aanvaard, de Gaulle had niet beter kunnen wensen. (Vgl. "Alfred Mozer over de Topconferentie" in de Europese Gemeente van februari 1975)

Dit, en de negatieve sfeer in Engeland t.a.v. de EEG, zijn sombere tekenen inzake de bereidheid in W.Europa om tot meer eenheid te komen. De gespletenheid die bleek tijdens de Yom Kippuroorlog en de olieboycott is slechts ten dele overwonnen.

Wat de oliecrisis betreft, de mislukking van het overleg te Parijs ter voorbereiding van een wereldconferentie maakt de noodzaak van een vooruitziend beleid in de industriële landen des te groter.

7. Non-discriminatie, de positie van de vrouw

Terugkerend naar het binnenland een enkel woord in dit Jaar van de Vrouw over problemen die spelen. Ik zal niet ingaan op de zo gevoelig liggende abortus. Drie jaar geleden heeft ons verkiezingscongres bij meerderheid van stemmen een uitspraak gedaan. In de Tweede Kamer zullen wij aan de discussie deelnemen, elk fractielid is uitersaard vrij om naar eigen geweten te stemmen.

Onze wetgeving op het gebied van belastingen en sociale verzekeringen kent aan de vrouw minder zelfstandigheid toe dan het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Het is het streven van de fractie om waar mogelijk te bevorderen dat de formele relatie waarin mensen tot elkaar staan zo min mogelijk bepaalt of men recht heeft op zelfstandige huisvesting, in welk belastingtarief men valt e.d. Wij worden dan ook af en

toe met instemming geciteerd in het Maandblad van de Nederlandse Vrijgezellenbond, ook in Sextant. Dat is terecht voor een maatschappij-kritische partij. Het kabinet spreekt met twee monden. Op de Bevolkingsconferentie te Boekarest pleitte minister Frank voor erkenning van andere samenlevingsvormen dan het gezin als gelijkwaardig. Prompt diende minister Duisenberg een wetsontwerp in betreffende successierechten waarin voor kinderen lage tarieven gehandhaafd blijven maar voor andere relaties tarieven fors worden verhoogd. Erkend kan overigens worden dat het niet eenvoudig is overal op redelijke wijze naar een gelijke positie van de vrouw te streven. Ik wijs op pensioen-gerechtigde leeftijd, waar pleidooien zijn voor een andere leeftijd voor de vrouw. Op het pensioen voor weduwen dat voor velen - en begrijpelijk - als een goede zaak wordt gezien, ook al acht men een weduwnaarspensioen maar in beperkte mate nodig. We zullen echter in de belastingwetgeving en in sociale verzekeringen moeten streven naar zo groot mogelijke gelijkstelling, zowel van mannen en vrouwen, als van formele huwelijksrelaties met andere banden die er in de maatschappij bestaan; steeds met aandacht voor de positie van minderjarige kinderen.

8. Binnenlandse politiek

De politieke verhoudingen in ons land zijn veranderd dan ooit. Of men congressen van grote partijen als de PvdA bezoekt of men ziet naar de moeilijkheden van de confessionele partijen, of men volgt de belevenissen van de "middelgrote" fracties, zoals de onze, overal is er leven in de brouwerij, meer leven dan goed is voor het te brouwen bier.

Verkiezingssuccessen kunnen leiden tot de arrogantie van de macht, zoals we zien bij de eenzijdige samenstelling van colleges van wethouders in grote gemeenten. Dit, gevoegd bij de "terugroep" bepaling bij de PvdA is een voor de democratie nare ontwikkeling. Het is verheugend dat een (ex) bondgenote van hen als mr. Anneke Goudsmit (Parool, 3 april 1975) dit scherp heeft bekritiseerd. Nederlagen werken lang na, zoals we kunnen waarnemen bij D'66, bij ons en bij de KVP. Er is een hergroepering van krachten in de nederlandse politiek aan de gang. De PvdA werkt in toenemende mate samen met de PSP, begint ook te lonken naar de CPN. Een volksfront is gevormd in sommige gemeenteraden als basis voor de door de PvdA gewenste samenstelling van het college van wethouders. De confessionele partijen schrikken opnieuw van de illusionistische houding van de linkse drie, maar blijven onzeker.

9. DS'70

DS'70 heeft 1974 gebruikt voor intense bezinning. Het Strategierapport is daarvan de neerslag. Dit rapport wordt door het huidige hoofdbestuur en door de huidige Tweede Kamerfractie volledig onderschreven. Wij weten dat ons vorige congres in december 1974 niet alle voorstellen heeft aanvaard, b.v. wilde wachten met verandering van de naam. Ik wil nog eens uiteenzetten waarom ik behoor tot de voorstanders van naamsverandering. Het begrip "socialisme" is een belangrijke inspiratiebron, in de 19e eeuw maar ook nu, voor allen die beseffen dat de mens in gemeenschap leeft, dat de mens van anderen afhankelijk is en voor anderen moet zorgen, dat wij ook verantwoordelijk zijn voor de toekomst van de mensheid en van onze planeet. Naar het begrip socialisme is zo vaak in verband gebracht met een starre inrichting van de maatschappij, of zelfs met dictatuur, dat het verwarrend werkt. Daarom is het goed om tot naamsverandering te komen, ook als wij overeenkomstig de besluiten van het vorige congres daar nu nog niet toe overgaan.

Sindsdien is geen enkel besluit tot wijziging van programma of beleid gevallen, noch in het hoofdbestuur, noch in de fractie, noch in de partijraad. Er is veel discussie geweest, over presentatie, over eenheid van optreden naar buiten, maar er is geen fundamentele politieke discussie geweest. De partij en de fractie werken op basis van verkiezingsprogramma's en Strategierapport als gematigde hervormingspartij. Een partij, gebaseerd op nuchter idealisme, die polarisatie vermijdt, die bereid is met anderen samen te gaan, als zij progressief zijn, maar zonder pacifisme en illusionisme. Ik refereer mij aan de openingsrede van voorzitter Abma, waarmee ik mij geheel verenig.

Het is te betreuren dat een onduidelijk konflikt, gedeeltelijk gebaseerd op geschillen over presentatie, heeft geleid tot een uittreden van drie fractieleden. Op de achtergrond speelde een neiging tot polarisatie t.a.v. regeringspartijen een rol. Naar mijn indruk ook een neiging tot het accentueren van de korte termijn met onvoldoende aandacht voor de fundamentele problemen op langere termijn, zoals milieu en grondstoffen. Het is opvallend dat pers en andere media over de activiteiten van DS'70 in het parlement, over onze ideeën en voorstellen, over onze activiteiten in het kabinet 1971-1972, vrij gunstig schrijven. De overtuiging heerst dat het ons soms heeft ontbroken aan homogeniteit in optreden naar buiten, dat sommige partijgenoten een scheef beeld in dag- of weekbladen presenteerden, hetgeen afbreuk deed aan onze wervingskracht. Vooral echter heeft het ontbroken aan concrete vertaling van onze ideeën in pittige punten, die de belangstelling kunnen vasthouden van een breder publiek. Daarom zal naast politiek ook presentatie veel aandacht vragen. Ik ben ervan overtuigd, dat het nieuwe hoofdbestuur en de partij aan die opdracht zullen voldoen.

Wij gaan een periode van nieuwe activiteit tegemoet. Wij hebben als partij van het nuchter idealisme een duidelijke taak. Wij zullen die vervullen, zelfstandig of met anderen. Ik wens u allen, het hoofdbestuur en de partij een succesvolle toekomst.